

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 266/2017-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2017 v senáte zloženom z predsedu senátu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, L. Novomeského 25, Pezinok, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 261/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 261/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Pezinok prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 261/2011 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Pezinok povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Pezinok je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 303,08 € (slovom tristoti eur a osem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Emílie Korčekovej, L. Novomeského 25, Pezinok, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. apríla 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 261/2011 (ďalej aj „namietané konanie“).

2. Sťažovateľ v sťažnosti namietal priet'ahy v občianskoprávnom konaní, ktorého predmetom je jeho nárok na zaplatenie nemajetkovej ujmy súvisiacej s ublížením na zdraví. Zdôraznil, že od uplatnenia jeho nároku v trestnom konaní uplynulo viac ako 16 rokov a 11 mesiacov a od začatia občianskoprávneho konania už uplynulo viac ako 5 rokov a 6 mesiacov a dosiaľ nebolo vo veci nariadené pojednávanie. Vinou neefektívneho konania okresného súdu tak trvá stav jeho právnej neistoty, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné. Vec po právnej a skutkovej stránke považoval sťažovateľ za jednoduchú.

3. Nárok na náhradu finančného zadosťučinenia vo výške 6 000 eur zdôvodnil sťažovateľ pretrvávajúcim stavom právnej neistoty, beznádejou a bezmocnosťou voči svojvôli súdnej moci a psychickou ujmom. V súvislosti s uplatnenou výškou zadosťučinenia poukázal sťažovateľ na viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva.

4. Sťažovateľ navrhol prijať sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodnúť:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Pezinok v konaní č. k. 5C 261/2011 porušené boli.

2. Okresnému súdu Pezinok sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod č. k. 5C 261/2011 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 6.000,- Eur, ktoré je Okresný súd Pezinok povinný mu vyplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov konania v sume 303,08 Eur, ktorú je Okresný súd Pezinok povinný zaplatiť na účet advokátky JUDr. JUDr. Emília Korčeková do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

5. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 266/2017-11 z 19. apríla 2017 bola sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v súlade s ustanovením § 25 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

6. K sťažnosti sťažovateľa sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril okresný súd podaním zo 6. júna 2017 pod sp. zn. Spr 3096/2017. Namietané konanie priradil k štandardnej agende všeobecných súdov. Nezistil prekážky postupu súdu vyjadrené v ustanovení § 63 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a ani prietahy spôsobené sťažovateľom. Okresný súd opísal chronologický priebeh konania s poukazom na skutočnosť, že v rokoch 2011 až 2016 sa riešilo zaplatenie alebo nezaplatenie súdneho

poplatku z návrhu na začatie konania. Posúdenie toho, či v namietanom konaní boli spôsobené súdom zbytočné priet'ahy, ponechal okresný súd ústavnému súdu.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania upustil od ústneho pojednávania v danej veci v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pretože po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Ústavný súd vychádzajúc z formulácie ustanovení čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru konštatuje, že ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov poskytovania práva na súdnu ochranu s ochranou práv podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (III. ÚS 24/2010), v dôsledku čoho neexistuje prekážka posúdenie ich porušenia použitím rovnakých kritérií.

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom týchto základných práv je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie alebo v ktorom sa ocitol účastník konania na žalovanej strane.

14. Pri posudzovaní otázky, či v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

15. Namietané konanie prebiehalo dosiaľ prevažne za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinný do 30. júna 2016 (ďalej len „OSP“), ktorý v § 6 prikazoval súdu v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovať tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná. Povinnosť súdu vec rýchlo prejednať a rozhodnúť vyplývala

aj z § 100 ods. 1 OSP a § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

16. Povinnosť súdu a sudcu konať bez priet'ahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto procesných poriadkov.

17. Predmetom namietaného konania pred okresným súdom je ochrana osobnosti, čo nie je konaním výnimočným, bez existencie rozsiahlej judikatúry. Vec preto nemožno považovať za právne zložitú. Ústavný súd nepopiera, že v okolnostiach prípadu dĺžka konania môže byť ovplyvnená faktickou zložitou veci, teda rozsahom dokazovania, o ktorý prípad však v namietanom konaní nejde. Obsahom sťažnosti sťažovateľa je totiž neprimerane dlhé obdobie rozhodovania o poplatkovej povinnosti, v dôsledku čoho ešte nebolo začaté dokazovanie vo veci samej. Rozhodovanie o poplatkovej povinnosti účastníka konania nie je fakticky zložitú, preto predlžovanie konanie len z uvedeného dôvodu je neprípustné.

18. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka konania. Ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľa nebolo príčinou namietanej dĺžky konania, naopak, snažil sa urýchliť konanie sťažnosťou z 23. septembra 2015 zaslanou predsedovi okresného súdu.

19. Tretím kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v namietanom konaní, bol postup okresného súdu. Z časti obsahu spisu podstatného pre posúdenie dôvodnosti sťažnosti zistil ústavný súd takýto priebeh konania:

- 14. septembra 2011 bola sťažovateľom podaná žaloba o ochranu osobnosti,
- 18. januára 2012 bol sťažovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu,
- 3. februára 2012 podal sťažovateľ proti výzve na zaplatenie súdneho poplatku odvolanie,
- 15. marca 2012 okresný súd rozhodol uznesením o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku,
- 20. apríla 2012 sťažovateľ podal proti uzneseniu o zastavení konania odvolanie, jeho súčasťou bola žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov v prípade nevyhovenia odvolaniu,
- od 14. augusta 2012 do 24. septembra 2012 sa zisťovali osobné a majetkové pomery sťažovateľa pre účely rozhodnutia o jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov,
- 3. októbra 2012 okresný súd uznesením nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov,
- 5. novembra 2012 podal sťažovateľ proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov odvolanie,
- 17. januára 2013 bol spis predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov,
- 23. januára 2013 uznesením odvolací súd potvrdil uznesenie okresného súdu ako vecne správne,
- 21. februára 2013 bol spis vrátený okresnému súdu na ďalšie konanie,
- 7. júna 2013 podal sťažovateľ proti uzneseniu odvolacieho súdu dovolanie,
- 20. septembra 2013 bol spis predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o dovolaní sťažovateľa,
- 7. augusta 2015 najvyšší súd vrátil spis okresnému súdu s rozhodnutím o odmietnutí dovolania uznesením z 30. júla 2015 pre jeho neprípustnosť,
- v čase od 8. októbra 2015 do 15. decembra 2015 sa spis nachádzal opakovane na najvyššom súde z dôvodu doplnenia okrúhlej pečiatky na jeho rozhodnutí,
- 25. februára 2016 bol spis predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa z 20. apríla 2012 proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku z 15. marca 2012,

- 27. októbra 2016 odvolací súd uznesením zrušil uznesenie okresného súdu o zastavení konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie,
- 15. decembra 2016 sa spis vrátil z odvolacieho konania okresnému súdu,
- 3. mája 2017 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci samej, odročené na 5. jún 2017,
- 5. júna 2017 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci samej, odročené na 10. júl 2017.

20. S poukazom na uvedené konštatuje ústavný súd činnosť okresného súdu v primeraných časových intervaloch, čo však nevedlo k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa. Zbytočné prietahy v konaní môžu byť totiž zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 182/08).

21. Neefektívny postup okresného súdu sa prejavil pri rozhodovaní o poplatkovej povinnosti sťažovateľa, čo trvalo okresnému súdu od 20. apríla 2012, keď sťažovateľ podal proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku odvolanie, až do 25. februára 2016, keď bol spis predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o tomto odvolaní sťažovateľa.

22. Uvedené skutočnosti vyúsťujú do záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu pri rozhodovaní o jeho poplatkovej povinnosti v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 261/2011 porušené boli (výrok v bode 1 nálezu).

III.

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy druhej vety ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

24. Z obsahu spisu vyplýva, že prvý termín pojednávania v namietanom konaní sa uskutočnil po takmer 5 rokoch a 8 mesiacoch od začatia konania, čo ústavný súd viedlo k rozhodnutiu o prikázaní okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov a odstrániť tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza (výrok v bode 2 nálezu).

IV.

25. Sťažovateľ žiadal priznať aj primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 € a svoj nárok zdôvodnil pretrvávajúcim stavom právnej neistoty už od 20. apríla 2000, keď došlo k ublíženiu na jeho zdraví.

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

28. Ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 500 € (výrok v bode 3 nálezu) z dôvodu, že namietané konanie bolo začaté 14. septembra 2011, teda netrvá od 20. apríla 2000, ako sťažovateľ tvrdí a odôvodňuje stav svojej právnej neistoty v súvislosti s namietaným konaním a nárok na finančné zadosťučinenie. Pri priznaní výšky finančného zadosťučinenia prihliadol ústavný súd aj na charakter sporu a správanie sťažovateľa.

V.

29. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

30. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania v požadovanej výške, teda v sume 303,08 €, hoci odmena za dva úkony právnej služby, a to za prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti by v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavovala sumu 312,34 € bez DPH a sumu 374,80 € s DPH. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v súlade s § 11 ods. 3 vyhlášky pri 1/6 výpočtového základu na rok 2017 predstavuje sumu 147,33 € a režijný paušál sumu 8,84 €, k čomu v prípade platcu DPH sa prirátava 20 %. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (výrok v bode 4 nálezu).

31. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2017